

Nettituettua aluemaantiedettä yliopistojen perusopintoihin

PULSIPHER, LYDIA MIHELIC & ALEX PULSIPHER (2005). *World regional geography. Global patterns, local lives*. 3. p. 581/453 s. W. H. Freeman, New York.

Globaalin aluemaantieteen opettajan on tarjottava opiskelijalle kokonaiskuva fyysisesti ja kulttuurisesti moniulotteisesta maailmasta ja samalla alueiden ominaispiirteistä ja eroista. Tähän haasteeseen tarttuu jo kolmanteen painokseen edennyt oppikirja, joka on suunnattu yliopistojen aluemaantieteen perusopetukseen. Kirja esittelee maailman jaettuna kymmeneen kulttuuriseen suuralueeseen. Kantavana teemana on globalisaatio paikallistasolla, mitä havainnollistaa jo kannessa matkapuhelimeen puhuva karjapaimen. Lukijoille tarjotaan monipuolisin menetelmin aluekohtaisia lisätietoja sekä kirjaan upotettuna että oppikirjan kotisivuilla internetissä (<<http://bcs.whfreeman.com/pulsipher3e>>).

Uudistettu kolmas painos tarjoaa kurssikäyttöön kaksi kirjavaihtoehtoa: täysversion (581 s.) tai suppeamman version ilman valtiokohtaista tarkastelua (453 s.). Jälkimmäisessä ajankohtaisia ja tärkeitä valtiokohtaisia aiheita on siirretty päätekstiin, jolloin opetuksessa voidaan syntyä täysversion veroisesti esimerkiksi Israelin ja Palestiinan välisen konfliktin syihin. Molemmissa uutta on entistä kappalejakoa selkeyttävä otsikointi kahteen osaan. Ensimmäinen osa keskittyy alueen yleiskuvaukseen ja toinen ajankohtaisiin maantieteellisiin kysymyksiin. Myös kirjan toinen painos on edelleen käyttökelpoinen, joskin eron kolmanteen painokseen huomaa rakenteesta ja esimerkiksi karttojen ajankohtaisuudesta.

Rakenteellisia uudistuksia on useita. Jokaiseen lukuun on lisätty kartantulkintatehtäviä, joissa kehoitetaan analysoimaan kirjan tietoja karttaa hyväksi käyttäen. Uutta ovat myös kuvaparien tulkintatehtävät, joissa pyydetään vertailemaan kahta paikallismaisemaa ja miettimään niiden välille kulttuurisesti selitettäviä yhteyksiä. Paikallistason kytkentöjä ja opiskelijoiden virikkeitä vahvistavat tutkijoiden ja asiantuntijoiden näkemykset otsikolla

”maantieteilijä työssään”. Samat asiantuntijat ovat kommentoineet ja täydentäneet kulttuurialueittain jäsennettyä tekstiä. Uusimman painoksen maksullisena oheismateriaalina on saatavana kymmenen tekstiin integroituvaa 10–20 minuutin mittaista videoleikettä joko DVD- tai VHS-formaatissa. Videoiden tarkoituksena on herättää keskustelua ja tuoda esille vaihtoehtoisia näkökulmia muun muassa kulttuurisista ilmiöistä. Esimerkiksi Itä-Aasiasta esitellään kamppailu SARS-epidemiaa vastaan.

Kirjan nettisivut ovat tutustumisen arvoiset. Opiskelijalle ne tarjoavat syventävää lisätietoa ja mahdollisuuden harjoitella tenttiin valmiiden tehtävien avulla. Verkosta voi hakea tukea lukukohtaisesti tai selata kaikkia tarjolla olevia resursseja. ”Ajattele maantieteellisesti” -osio tarjoaa täydentävää tietoa ajankohtaisista kysymyksistä, kuten esimerkiksi globalisoituvasta maailmasta, terveydenhuollon, veden ja ruoan niukkuuden aiheuttamista ongelmista sekä kasvihuoneilmion vaikutuksista. Tiedonhakuja tehostavat ulkoisille www-sivuille ohjaavat hyperlinkit, joista kuitenkin kaikki eivät enää ole ajan tasalla. Väestönkasvua on helppo havainnollistaa käyttämällä animoituja karttoja, mitkä esittävät väestönlisäyksen Quicktime-videoiden avulla. Kirjan teemakarttojakin on nähtävillä verkossa, missä niihin on liitetty pohdintatehtäviä. Osa kartoista on yllättäen vanhentuneita, peräisin kirjan edellisestä painoksesta, joten Euroopastakin esitellään entinen Jugoslavia. Opettajan resurssisivut ovat erilliset ja salasanalla suojatut. Rekisteröitymisen jälkeen ilmaisena lisäapuna tarjotaan muun muassa PowerPoint-kalvopohjia, kuvia, karttoja ja valmiita tenttikysymyksiä.

Suurin osa kirjan verkko-opetusaineistoista on vapaasti hyödynnettävissä. Osa sisällöstä voi vaikuttaa vieraalta, mutta en halua väheksyä ruokareseptejä YK:n keittokirjasta tai interaktiivisia karttoja, joissa paikannimet rauhataan hiirtä käyttäen oikeille paikoilleen (Macromedia Shockwave -sovellus).

Kirjaa ja verkkoresursseja on hyödynnetty Joensuun yliopiston järjestämissä maantieteen approbatur-opin-

noissa Jyväskylässä, jossa teos on aluemaantieteen kurssin tenttikirja. Tenttiä edeltää seminaari, johon opiskelijat laativat pareittain jostakin kulttuurisesta suuralueesta aluemaantieteellisen yleiskatsauksen noin 20–30 minuutin PowerPoint-esityksenä. Seminaarin teemana syksyllä 2006 oli globaali talouskehitys ongelmineen. Seminaariesitykset arkistoitiiin kurssin omille verkkosivuille, josta opiskelijat saattoivat ladata ne itselleen valmistautuessaan kirjatenttiin. Ilman seminaaria kirja olisi melko raskas perusopinnoissa tentittäväksi.

Kirja nettiresurssineen onnistuu luomaan suhteellisen yhtenäisen kokonaiskuvan maailman fyysisistä, kulttuurisista, poliittisista ja taloudellisista piirteistä. Kulttuurien vertailu on helppoa kirjan yhdenmukaisen rakenteen ansiosta. Yleistyksen ovat silti väistämättömiä. Hyvin monipuoliset lisätieto ja paikallisia näkökulmia tarjoavat höysteet sekä kuvien ja karttojen tulkintatehtävät tuovat sisältöön moniulotteisuutta. Erityisen kiitoksen saavat runsaat, hyvin valitut kuvat ja kartat, jotka parantavat luettavuutta ja lisäävät visuaalista sisältöä. Kartat ovat ymmärrettävästi yleispiirteisiä, mutta häiritsevää on se, ettei paikkakunnan koko vaikuta siihen, esiintyykö se kartalla vai ei. Suomesta maailmankartalle on päässyt esimerkiksi Ivalo.

Kirja on kirjoitettu oppikirjaksi yhdysvaltalaisiin yliopistoihin, minkä huomaa asioiden painotuksissa, näkö-

kulmissa ja arvoissa. Kerronta etenee tutusta vieraaseen eli ensin tarkastellaan Pohjois-Amerikkaa ja siihen verrataan muita alueita. Kirja tarkastelee analyttisesti ajan-kohtaisia globaaleja ongelmia, mutta niiden ratkaisumahdollisuudet ansaitsivat enemmän huomiota. Maailman poliittisia jännitteitä (ja erityisesti Yhdysvaltain osuutta niissä) käsitellään varovaisesti. Vaikka kirja on paikallisten asiantuntijoiden kommentoima, kirjoittajien kulttuurisidonnaisuutta on ollut hankala välttää.

Rakenteen perusteellinen uudistus lisäsi kiitettävästi kirjan moniulotteisuutta, mutta osa lukijoista voi hämäntyä, kun leipätekstin lomassa on useita erityyppisiä tietoiskuja ja viitteitä verkkoresurssihin. Netin hyödyntäminen vaatii kekseliäisyyttä. Parhaimmillaan sieltä poimii valikoiden omaan opetukseen hyviä virikkeitä varsin helposti.

Eräs opiskelijani totesi osuvasti, että kirjasta huomaa tekijöiden aidon kiinnostuksen kulttuurien välisiin eroihin ja vaikka kerronta onkin välillä laveaa, kirjaa tekee mieli lukea jopa vapaaehtoisesti, eikä vain tenttiä varten.

JUKKA NYKÄNEN
*Maantieteen oppiaineryhmä,
 Joensuun yliopisto*